

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

นาฏศิลป์ ม.3

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง : ดร.ไกรลาส จิตรกุล

ผู้ตรวจ : นางสาวกรมล อิมาชัย
เรืออากาศเอก ธันวา พุ่งทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ บ้านไกรทอง

บรรณาธิการ : นายหฤษฎ์ เตือนหทัย

ผลิตและจัดจำหน่าย

บริษัท ศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด
นางสาวปัญญณี วิทยสัมพันธ์
101/14 หมู่บ้านมณียา 3 ซอย 10
ถนนรัตนธิเบศร์ ตำบลไทรมา อำเภอมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000
โทร. 0-2924-6316
08-1445-9968
08-6300-4113
โทรสาร 0-2594-3923
E-mail : editor@muangthaibook.com
Website : www.muangthaibook.com

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

นาฏศิลป์ ม.3

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง : ดร.ไกรลาส จิตรกุล

ผู้ตรวจ : นางสาวกรมล อิมาชัย
เรืออากาศเอก ธันวา พุ่งทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ บ้านไกรทอง

บรรณาธิการ : นายหฤษฎ์ เตือนหทัย

พิมพ์ครั้งที่ 1 : ธันวาคม 2564

จำนวน : 3,000 เล่ม

จัดทำโดย : บริษัท ศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด
นางสาวปัญญณี วิทยสัมพันธ์
101/14 หมู่บ้านมณียา 3 ซอย 10 ถนนรัตนธิเบศร์
ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทร. 0-2924-6316, 08-1445-9968, 08-6300-4113
โทรสาร 0-2594-3923
E-mail : editor@muangthaibook.com
Website : www.muangthaibook.com

ISBN : 978-616-281-951-3

ราคา : 75 บาท

“หนังสือเล่มนี้เป็นลิขสิทธิ์ของ บริษัท ศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด ห้ามทำซ้ำ คัดลอก เลียนแบบ
ทำสำเนาตัดแปลง หรือวิธีการอื่นใดไปเผยแพร่ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้
นอกจากจะได้รับการยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจาก บริษัท ศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด”

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน นาฏศิลป์ ม.3 เล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

เนื้อหาในหนังสือมีทั้งหมด 8 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) องค์ประกอบของบทละคร (2) นาฏยศัพท์และภาษาท่า (3) การแสดงนาฏศิลป์ (4) การประดิษฐ์ท่ารำและท่าทางประกอบการแสดง (5) องค์ประกอบนาฏศิลป์ (6) การจัดการการแสดง (7) คุณค่าของนาฏศิลป์ไทยกับสังคม และ (8) นาฏศิลป์และการละครในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้และคำถามประจำหน่วย เพื่อพัฒนากระบวนการคิด เสริมทักษะความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต และกระบวนการทำงานได้เป็นอย่างดี

ฝ่ายวิชาการ ศูนย์หนังสือ เมืองไทย และผู้เรียบเรียง หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน นาฏศิลป์ ม.3 เล่มนี้ จะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ให้ความรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหา การตัดสินใจ ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ผู้สอน ตลอดจนที่จะนำไปใช้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ทั้งนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ฝ่ายวิชาการ ศูนย์หนังสือ เมืองไทย และผู้เรียบเรียง พร้อมน้อมรับคำติชม และกรุณาแจ้งให้สำนักพิมพ์ทราบ เพื่อดำเนินการปรับปรุงในโอกาสต่อไป

ดร.ไกรลาส จิตรกุล

และ

ฝ่ายวิชาการ ศูนย์หนังสือ เมืองไทย

สารบัญ

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 องค์ประกอบของบทละคร.....	1
1.1 ความหมายของละคร.....	2
1.2 ความสำคัญของบทละคร.....	3
1.3 องค์ประกอบของละคร.....	3
1.4 ประเภทของละคร.....	10
1.5 รูปแบบการนำเสนอละคร.....	16
1.6 ละครกับชีวิต.....	19
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	20
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 1.....	21
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 นาฏยศัพท์และภาษาท่า.....	22
2.1 พัฒนาการของท่ารำจากท่าธรรมชาติสู่นาฏยประดิษฐ์.....	23
2.2 นาฏยศัพท์.....	25
2.3 ภาษาท่า.....	33
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2	57
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 2.....	58

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การแสดงนาฏศิลป์..... 59

3.1 การแสดงเป็นหมู่.....	60
3.2 การแสดงเดี่ยว.....	74
3.3 การแสดงละคร.....	79
3.4 การแสดงเป็นชุดเป็นตอน.....	85
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3.....	90
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 3.....	91

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การประดิษฐ์ท่ารำและท่าทางประกอบการแสดง..... 92

4.1 หลักการประดิษฐ์ท่ารำและท่าทางประกอบการแสดง.....	93
4.2 ข้อควรคำนึงในการประดิษฐ์ท่ารำ.....	94
4.3 การจัดแถวของการแสดงระบำ.....	96
4.4 ท่าทางที่ใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ.....	99
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4.....	108
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 4.....	110

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 องค์ประกอบนาฏศิลป์..... 111

5.1 องค์ประกอบของนาฏศิลป์.....	112
5.2 การออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์.....	119
5.3 นาฏศิลป์สร้างสรรค์.....	124
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5.....	128
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 5.....	129

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การจัดงานการแสดง..... 130

6.1 หลักการนำเสนอการแสดง.....	131
6.2 ประเภทและขั้นตอนการจัดการแสดง.....	133
6.3 คุณค่าและความสำคัญของศิลปะการแสดง.....	139
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 6.....	140
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 6.....	141

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 คุณค่าของนาฏศิลป์ไทยกับสังคม 142

7.1 คุณค่าด้านฐานะวัฒนธรรมบันเทิงของชาติ.....	144
7.2 คุณค่าด้านพิธีกรรมต่าง ๆ.....	144
7.3 คุณค่าด้านความเชื่อทางศาสนา.....	147
7.4 คุณค่าด้านมรดกทางวัฒนธรรม	147
7.5 คุณค่าด้านเศรษฐกิจ.....	149
7.6 คุณค่าด้านรากฐานความคิดและค่านิยมทางสังคม	150
7.7 คุณค่าด้านการสื่อสาร.....	151
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 7	153
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 7.....	154

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 นาฏศิลป์และการละครในชีวิตประจำวัน 155

8.1 ความสำคัญและบทบาทของนาฏศิลป์และการละครในชีวิตประจำวัน	156
8.2 การอนุรักษ์นาฏศิลป์	161
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 8	165
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 8.....	166

บรรณานุกรม 167

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

องค์ประกอบของบทละคร

สาระที่ 3

นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1

เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด

ศ 3.1 ม.3/1 ระบุโครงสร้างของบทละครโดยใช้ศัพท์ทางการละคร

สาระสำคัญ

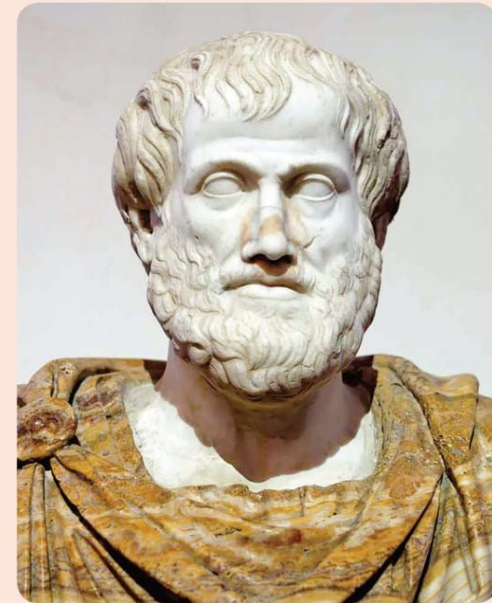
รู้และเข้าใจความหมายและความสำคัญของบทละคร โครงสร้างและองค์ประกอบการละคร รู้จักและสามารถใช้คำศัพท์ทางการละคร สามารถระบุโครงสร้างบทละครโดยใช้คำศัพท์ทางการละคร

ผังสาระการเรียนรู้

1.1 ความหมายของละคร

ละคร มาจากคำในภาษากรีก ว่า “Dra-o” แปลว่า “ฉันทกระทำ ฉันทแสดง” อริสโตเติล (Aristotle) นักปรัชญาชาวกรีก ผู้เขียนหนังสือ Poetics ซึ่งถือเป็นตำราด้านการละครเล่มแรกของโลก กล่าวว่า ละคร เกิดจากสัญชาตญาณการเรียนรู้แบบของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์มีความสามารถมากกว่าสัตว์ประเภทอื่นในโลก และสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตได้

รูปที่ 1.1 อริสโตเติล นักปรัชญาชาวกรีก ผู้เขียนหนังสือ Poetics

(ที่มา : <https://sites.google.com/site/withyasastrscience35/s-to-teil-aristotle>)

นอกจากนี้ **ละคร** หมายถึง การแสดงเพื่อให้เกิดความบันเทิง เป็นวิธีการที่เก่าแก่และง่ายที่สุดในการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการติดต่อสื่อสาร โดยเริ่มตั้งแต่เมื่อมนุษย์พยายามที่จะใช้ท่าทางในการสื่อความหมายกัน การแสดงออกด้วยท่าทางของมนุษย์นี้จึงมีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ และวิวัฒนาการมาโดยตลอด การแสดงออกของมนุษย์ที่วันนี้ หมายถึง ละครที่มีรูปแบบตายตัว เช่น ละครร้อง ละครรำ ละครนอก ละครใน โขน เป็นต้น ไปจนถึงการแสดงออกทางภาษาและท่าทางที่ไม่ได้มีรูปแบบที่ตายตัว เช่น การแสดงออก ท่าทาง และภาษาของเด็กตามจินตนาการ ละครจึงเป็นการแสดงด้วยการใช้ภาษา และกิริยา ท่าทางตามเนื้อเรื่อง

ด้านนักวิชาการสายนิเทศศาสตร์ ได้ให้ความหมายของบทละครไว้ในฐานะของสื่อรูปแบบหนึ่งที่มีมนุษย์ใช้ในการสื่อสารว่า **ละคร** หมายถึง เรื่องราวที่มีเหตุการณ์ต่อเนื่อง เป็นเรื่องแต่งในเชิงสมมติขึ้น (Fiction) อาจอิงมูลความจริงเช่นเดียวกับนวนิยาย แต่ละครั้งจะปรากฏในรูปของการแสดง (จะต้องมีภาพและเสียง) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเพลิดเพลินแก่ผู้รับสาร ซึ่งเป็นผู้ดูและผู้ฟังละคร

1.2 ความสำคัญของบทละคร

บทละครเป็นหนึ่งในงานประพันธ์ประเภทบันเทิงคดี หรือเรื่องสมมติที่แต่งขึ้นตามจินตนาการของผู้ประพันธ์ บทละครแต่งขึ้นเพื่อใช้เป็นตัวบทให้ตัวละครพูดโต้ตอบกันขณะแสดงบนเวที เพื่อให้ผู้ชมทราบเรื่องราวของละครได้จากบทสนทนาของตัวละคร ด้วยเหตุนี้ผู้แต่งบทละครจึงคำนึงถึงวิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้ชมละครสามารถเข้าใจภาษาพูดและท่าทางของตัวละครไปพร้อมกับความเข้าใจเนื้อเรื่องด้วย

บทละคร คือ เครื่องมือที่มนุษย์ใช้เพื่อการสื่อสาร จัดเป็นหนึ่งในบทประพันธ์ประเภทบันเทิงคดี (Fiction) ที่มุ่งแสดงถึงชีวิตมนุษย์ผ่านเรื่องราวของตัวละคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเพลิดเพลินแก่ผู้ชมละคร บทละครจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อได้นำไปจัดแสดง บทละครเปรียบเสมือน “แบบร่าง” หรือ “พิมพ์เขียว” ของการสร้างหรือผลิตละคร ซึ่งต้องมีรายละเอียดที่เหมาะสมเพียงพอต่อการนำไปจัดแสดง คุณภาพของบทละครมีส่วนโดยตรงที่จะทำให้ละครออกมามีหรือไม่ การเขียนบทละครจึงเป็นการมองภาพล่วงหน้า นักเขียนจะจินตนาการภาพของละครไว้ว่าจะมีภาพและเสียงอย่างไร เหตุการณ์จะดำเนินไปเป็นขั้นเป็นตอนอย่างไร การเขียนบทละคร จึงเป็นการบรรยายภาพที่นักเขียนต้องการให้ผู้ชมได้เห็น ได้ยิน และเกิดความรู้สึกอันเนื่องมาจากสิ่งที่ได้รับนั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีคำกล่าวว่า “นักเขียนบทละคร เปรียบเสมือนผู้กำกับการแสดงคนแรกของละครเรื่องนั้น เพราะนักเขียนบทละครจะเป็นผู้เห็นภาพการแสดงทั้งหมดเป็นคนแรก (ในจินตนาการ) นั่นเอง”

1.3 องค์ประกอบของละคร

อริสโตเติล ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของละครไว้ในหนังสือ Poetics ว่ามีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร แนวคิด ภาษา ภาพและฉาก และเพลง

1.3.1 โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง (Plot) คือ เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในละคร โดยจัดวางไว้อย่างรอบคอบในเชิงของเหตุผลและจุดมุ่งหมาย ซึ่งโครงเรื่องไม่จำเป็นต้องเล่าทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่อง หรือชีวิตของตัวละคร ต้องถูกนำเสนอในบทละคร นักเขียนบทควรเลือกเพียงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยง และมีความหมายต่อเรื่อง หรือการเปลี่ยนแปลงของตัวละครมานำเสนอ

โครงเรื่องโดยทั่วไปประกอบด้วย ตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบ เรียกว่า “โครงเรื่องแบบ 3 องค์” ในการนำเสนอโครงเรื่องนั้นสามารถนำเสนอได้หลายรูปแบบ แต่มีรูปแบบที่นิยม 3 แบบ ได้แก่ 1. การเล่าเรื่องตามลำดับเวลา 2. การเล่าเรื่องแบบย้อนอดีต และ 3. การเล่าเรื่องแบบคู่ขนาน (เป็นการสลับการเล่าระหว่างภาพอดีตกับปัจจุบัน) ซึ่งเหตุการณ์ต่าง ๆ จะถูกนักเขียนเรียบเรียงและจัดวางไว้อย่างรอบคอบ เพื่อให้เรื่องดำเนินไปในลักษณะที่ทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ จากการเปิดเรื่องไปสู่การสร้างปมปัญหาจนนำไปสู่จุดวิกฤต (Climax) และบทสรุปของเรื่องราว

ในการฝึกเขียนโครงเรื่องนั้นสามารถทำได้โดยการตอบคำถาม 4W1H (What, Where, When, Why, and How) ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร เพราะอะไรและทำไม ซึ่งคำถามนี้สามารถจัดเรียงได้ตามความเหมาะสม

1. แนวคำถาม 4W1H

- (1) เรื่องนี้เป็นเรื่องของใคร (Who)
- (2) ตัวละครเอกต้องการทำอะไร และเกิดอะไรขึ้น (What)
- (3) เรื่องราวเกิดขึ้นที่ไหน (Where)
- (4) เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อไหร่ (When)
- (5) เหตุการณ์เกิดขึ้นเพราะอะไรและทำไมตัวละครเอกจึงต้องทำให้เกิดหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น (Why)

- (6) เหตุการณ์ที่เป็นจุดวิกฤตของเรื่องคืออะไร (What)
- (7) เหตุการณ์คลี่คลายอย่างไร (How)

2. ตัวอย่างการใช้ 4W1H ในการช่วยเขียนโครงเรื่องหุ่นน้อยหวมแดง

- (1) เรื่องนี้เป็นเรื่องของใคร (Who) : หุ่นน้อยหวมแดง
- (2) ตัวละครเอกต้องการทำอะไร และเกิดอะไรขึ้น (What) : นำขนมไปเยี่ยมคุณยายในป่าเจอบาป้า หมาป่าต้องการกินหุ่นน้อยหวมแดงและคุณยาย
- (3) เรื่องราวเกิดขึ้นที่ไหน (Where) : หมู่บ้านที่อยู่ใกล้บริเวณป่าใหญ่
- (4) เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อไหร่ (When) : เกิดขึ้นในเวลากลางวัน ช่วงฤดูใบไม้ผลิ
- (5) เหตุการณ์เกิดขึ้นเพราะอะไรและทำไมตัวละครเอกจึงต้องทำให้เกิดหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น (Why) : ระหว่างที่หุ่นน้อยหวมแดงเดินทางไปเยี่ยมคุณยาย หลงเพลินไปกับการเก็บดอกไม้ จนออกนอกเส้นทางและไปพบกับหมาป่าเจ้าเล่ห์ หมาป่าอยากกินหุ่นน้อยหวมแดง แต่นายพรานมาช่วยไว้ทัน หมาป่าวางแผนที่จะกินทั้งหุ่นน้อยหวมแดงและคุณยาย หมาป่าเจ้าเล่ห์รีบวิ่งไปบ้านคุณยายปลอมเป็นหุ่นน้อยหวมแดงล่อให้คุณยายเปิดประตูและจับคุณยายมัดไว้ก่อนแล้วจึงปลอมตัวเป็นคุณยาย เพื่อรอหุ่นน้อยหวมแดงมาเยี่ยมและจับทั้งคู่กินพร้อมกัน

- (6) เหตุการณ์ที่เป็นจุดวิกฤตของเรื่องคืออะไร (What) : หุ่นน้อยหวมแดงด้วยความไม่รู้จึงมาเยี่ยมคุณยายตามปกติ แต่ว่าคุณยาย (ปลอม) เสียเสียงเปลี่ยนไป หน้าตาก็เปลี่ยนไป แลมีเขี้ยวด้วย สุดท้ายด้วยความสงสัยของหุ่นน้อยหวมแดงทำให้ความจริงเปิดเผยว่า คุณยายที่นอนอยู่บนเตียงคือหมาป่าปลอมตัวมา หุ่นน้อยหวมแดงจึงถูกหมาป่าจับและกำลังจะถูกกิน

(7) เหตุการณ์คลี่คลายอย่างไร (How) : นายพราณแอบสะกดรอยตามหนูน้อยหมวกแดงมา จึงเข้ามาช่วยจัดการกับหมาป่า ช่วยหนูน้อยหมวกแดงกับคุณยายที่ถูกมัดขังไว้ได้สำเร็จ

3. โครงเรื่องหนูน้อยหมวกแดง

วันหนึ่งในฤดูใบไม้ผลิ ณ หมู่บ้านที่อยู่ใกล้บริเวณป่าใหญ่ หนูน้อยหมวกแดงอาศัยอยู่กับแม่สองคน หลังจากที่แม่อบขนมเสร็จในตอนเช้าจึงใช้ให้หนูน้อยหมวกแดงนำขนมไปเยี่ยมคุณยายที่ป่วยไม่สบายในกระท่อมกลางป่า ก่อนออกจากบ้านแม่กำชับว่าให้ตรงไปบ้านคุณยายอย่าออกนอกเส้นทาง หนูน้อยหมวกแดงรับปากและรีบออกจากบ้านไปทันที ระหว่างทางเดินไปบ้านคุณยาย หนูน้อยหมวกแดงเห็นดอกไม้กำลังเบ่งบานเลยคิดว่าจะเก็บดอกไม้ไปเยี่ยมคุณยาย หนูน้อยหมวกแดงเก็บดอกไม้จนเพลินทำให้เดินออกนอกเส้นทาง ไปพบกับหมาป่า และได้พูดคุยกับหมาป่าเรื่องที่ดินจะนำขนมไปเยี่ยมคุณยาย ในขณะที่หมาป่ากำลังจะกินหนูน้อยหมวกแดง ปรากฏนายพราณเข้ามาช่วยไว้ ทำให้หมาป่าหนีไปและไปวางแผนที่จะปลอมตัวเป็นหนูน้อยหมวกแดงไปหลอกคุณยาย แล้วจึงปลอมตัวเป็นคุณยายเพื่อหลอกหนูน้อยหมวกแดง และจะจับทั้งคู่กินเป็นอาหาร ท้ายที่สุดก่อนที่คุณยายและหนูน้อยหมวกแดงจะถูกกิน นายพราณซึ่งสะกดรอยตามหนูน้อยหมวกแดงมาออกมาช่วยเหลือได้ทัน ทำให้ทั้งคุณยายและหนูน้อยหมวกแดงนั้นปลอดภัย

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า เด็ก ๆ ควรมีวินัยในตนเอง และเชื่อฟังคำสั่งสอน รวมถึงคำแนะนำของคุณพ่อคุณแม่ ถ้าได้รับอนุญาตให้ออกไปข้างนอกแล้ว ก็ไม่ควรเถลไถลไปไหนไกลจนมืดค่ำ และควรกลับบ้านให้ตรงเวลาที่กำหนด ที่สำคัญต้องพยายามหลีกเลี่ยงไม่พูดคุย หรือรับของจากคนแปลกหน้าโดยเด็ดขาด เพราะพวกเขาอาจเป็นคนไม่ดีที่หวังขโมยทรัพย์สินเงินทอง หรือทำร้ายร่างกายแล้วเป็นอันตรายต่อชีวิต เหมือนหมาป่าจอมเจ้าเล่ห์ที่คิดวางแผนกินหนูน้อยหมวกแดงเป็นอาหาร

รูปที่ 1.2 นิทานหนูน้อยหมวกแดง
(ที่มา: <https://bit.ly/3rJHWyL>)

1.3.2 ตัวละคร (Character)

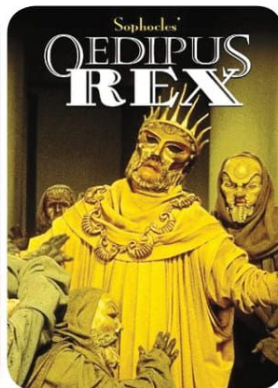
องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเขียนบทละคร คือ **“ตัวละคร”** ไม่มีละครเรื่องใดที่ไม่มีตัวละคร แต่ในที่นี้อาจเป็นมนุษย์หรือไม่เป็นมนุษย์ก็ได้ เช่น ตัวละครในภาพยนตร์เรื่องนครสัตว์มหาสงคราม (Zootopia) ซึ่งเป็นตัวละครมาจากสัตว์ หรือ วอลล์-อี หุ่นจิ๋วหัวใจเกินร้อย (Wall-E) ซึ่งตัวละครเป็นหุ่นยนต์ หรือตัวละครวู้ดดี้ (Woody) ในเรื่องทอยสตอรี่ (Toy Story) ซึ่งเป็นของเล่น เป็นต้น ซึ่งตัวละครทั้งสองรูปแบบสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ตัวละครเอก ตัวร้าย ตัวละครหลัก และตัวประกอบ

1. **ตัวละครเอก** ได้แก่ พระเอก หรือนางเอก หรือตัวละครที่เป็นตัวดำเนินเรื่องหลักในละครเรื่องนั้น
2. **ตัวร้าย ตัวโกง หรือตัวที่อยู่ตรงข้ามกับตัวละครเอก** เป็นตัวละครที่สร้างปัญหาใหญ่ซึ่งเป็นปมของละครเรื่องนั้น ๆ ให้กับตัวละครเอก
3. **ตัวละครหลัก** เป็นตัวละครที่มีบทบาททรงลงมาจากตัวละครเอกและตัวร้าย อาจเป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง หรือเพื่อนของตัวละครเอก
4. **ตัวละครประกอบ** เป็นตัวละครที่ไม่มีผลต่อการดำเนินเรื่อง อาจเป็นคนสวน คนใช้ คนขับรถ แท็กซี่ เป็นต้น

1.3.3 แนวคิด (Thought หรือ Theme)

Thought หรือ Theme คือ ความคิด หรือแก่นของเรื่องที่สื่อถึงข้อคิด สารที่แฝงอยู่ในละคร คือ แก่นแท้ของเรื่องราวที่ผู้แต่งต้องการเล่า เป็นแนวคิดที่เป็นศูนย์กลางของการทำงานละครทั้งหมด แก่นของละครเป็นแนวคิดที่อยู่ในรูปแบบของนามธรรมที่สะท้อนความคิดของละครเรื่องนั้น ๆ ในรูปแบบของประโยคสั้น ๆ หนึ่งประโยค ซึ่งละครแต่ละเรื่องควรมีแนวคิดหรือแก่นเรื่องหลักเพียงอย่างเดียว เช่น แก่นของหนังแนวยุคมนุษย์ที่เห็นได้ชัด คือ “ธรรมะย่อมชนะอธรรม” หรือ “ความดีย่อมชนะความชั่ว” ในหนังสือนิทานอีสปมักจะเขียนแก่นแท้ของเรื่องราวตอนนั้น ๆ อยู่ท้ายเรื่องหลังคำว่า “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า.....” เป็นต้น

องค์ประกอบนี้เด่นชัดในละครกรีก ทั้งนี้เพราะละครสมัยนั้นมักนำเสนอประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงทางสังคม เช่น การทำทนายพระเจ้าเป็นสิ่งผิดหรือไม่ คนเราควรตัดสินใจอย่างไรหากต้องเลือกระหว่างครอบครัวและหน้าที่ บทสนทนาในหลายฉากมีลักษณะเหมือนการโต้เถียงระหว่างความคิดสองฝ่าย เช่น ในเรื่องอีดิปัสเร็กซ์ (Oedipus Rex) ฉากที่อีดิปัสกับครีออนโต้เถียงกันเรื่องบทบาทของผู้นำ หรืออีดิปัสสนทนากับโจกาสต้าถึงเรื่องความเชื่อในพระเจ้าว่าเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่ และอีดิปัสกับไทรเซียสอภิปรายกันในเรื่องอันตรายของความทะนงตน เป็นต้น

รูปที่ 1.3 ละครเวทีเรื่อง อีดิปัส เร็กซ์ (Oedipus Rex)

(ที่มา: <https://www.wministry.com/the-return-of-oedipus-the-king->)

1.3.4 ภาษา (Language)

บทละครสื่อสารด้วยภาษา เมื่อผู้ชมได้ยินสิ่งที่ตัวละครพูดคุยกันทำให้รับรู้เรื่องราวและเข้าใจความหมายที่ละครต้องการนำเสนอ ละครจะสื่อสารด้วยวัจนภาษาและอวัจนภาษา นักเขียนบทจะเกี่ยวข้องกับวัจนภาษาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านบทสนทนาของตัวละคร การสื่อสารด้วยอวัจนภาษาเป็นหน้าที่ของนักแสดง ผู้กำกับการแสดง และนักออกแบบฝ่ายต่าง ๆ บทสนทนาอาจเขียนเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ การเขียนบทสนทนาเป็นศิลปะการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อสารเรื่องราว ความหมาย ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ภาษาที่ตัวละครพูดช่วยสร้างสีสันและบรรยากาศของเรื่อง นักเขียนบทควรเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับการพูดออกเสียงทำให้เกิดจังหวะและลีลาของเรื่อง นักเขียนบทแต่ละคนมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน เช่น บทละครของเชกสเปียร์มีลักษณะเป็นบทกวีที่ไพเราะในถ้อยคำ สัมผัส และการอุปมาอุปไมย หรือออสการ์ ไวลด์ นักเขียนนวนิยายชื่อดัง เขียนบทพูดเป็นร้อยแก้วด้วยถ้อยคำที่สละสลวย คมคายทั้งภาษาและความคิด ในประเทศไทยมีนักเขียนบทละครที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น สุนทรภู่ เป็นผู้แต่งละครร้อยกรองที่มีคุณค่าและความงดงามทางวรรณศิลป์ บทละครของสุนทรภู่จึงได้รับความนิยมนำมาจัดแสดงอยู่บ่อยครั้ง

ตัวอย่างบทละคร เรื่องนิราศอิเหนา ของสุนทรภู่ (ทองใบ แหม่นณี, 2551 : 126)

จะหักอื่น ชื่นหัก ก็จักได้
หักอาลัย นี้ไม่หลุด สุดจะหัก
สารพัด ดัดขาด ประหลาดนัก
แต่ตัดรัก นี้ไม่ขาด ประหลาดใจ

กลอนบทนี้กล่าวถึง “ความรัก” เวลาที่เรารักใคร่แล้วต้องตัดใจนั้น เป็นเรื่องยาก

ตัวอย่างบทละคร เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีเกี้ยวนางละเวง ได้ถูกนำไปดัดแปลงเล็กน้อยกลายเป็นเพลง “คำมั่นสัญญา” ของ สุนทรภู่

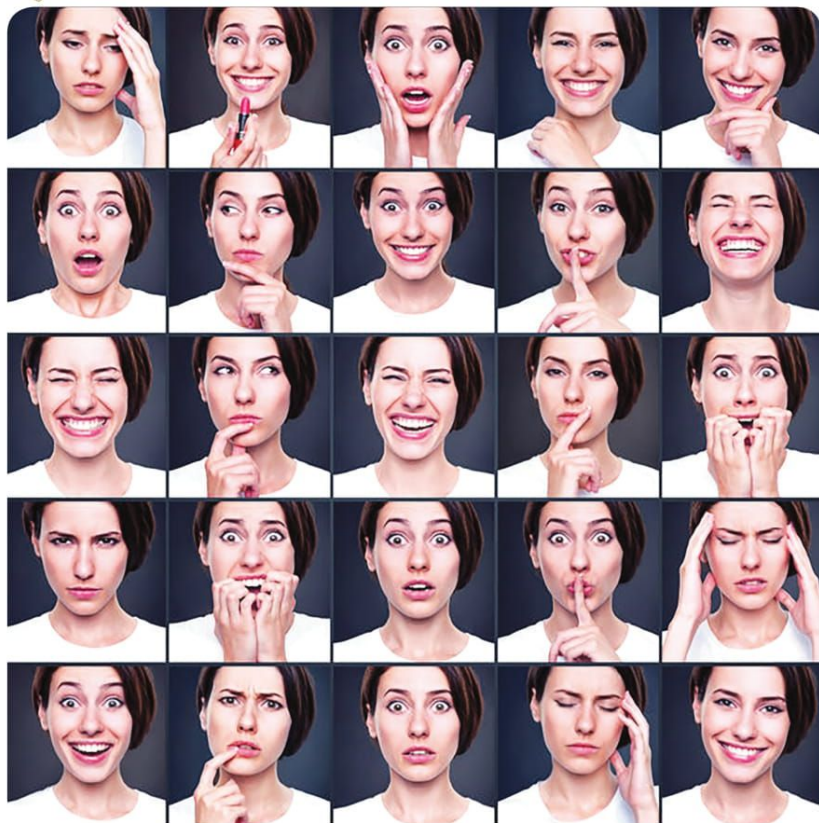
ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทร	ไม่สิ้นสุดความรักสมครสมาน
แม้เกิดในใต้ฟ้าสุธาธาร	ขอพบพานพิศวาสไม่คลาดคลา
แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพ	พี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา
แม้เป็นบัวตัวที่เป็นภุมรา	เซยผกาโกสมุขประทุมทอง
แม้เป็นถ้ำอำไพใคร่เป็นหงส์	จะร่อนลงสิ่งสู่เป็นคู่สอง
ขอติดตามทราชมสวนนวลละออง	เป็นคู่ครองพิศวาสทุกชาติไป

รูปที่ 1.4 หุ่นขี้ผึ้งแสดงภาพตัวละครและเหตุการณ์ในละครเรื่องพระอภัยมณี

(ที่มา : https://www.matichon.co.th/prachachuen/prachachuen-scoop/news_1616750)

จากภาษาที่ใช้ในบทละคร นักแสดงต้องนำมโนทัศน์และออกแบบท่าทางการแสดง เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ตามบทที่ได้รับ บางครั้งบทละครที่แสดงถึงอารมณ์และความรู้สึกภายในไม่สามารถจะบอกกล่าวเป็นคำพูดให้กับผู้ชมได้โดยตรง จึงทำให้นักแสดงต้องอาศัยภาษาท่าทางในการสื่อความหมายแทน

รูปที่ 1.5 การแสดงอวัจนภาษาผ่านสีหน้าและท่าทาง

(ที่มา: <https://th.graphistik.com/7-universal-facial-expressions>)

1.3.5 ภาพและฉาก (Spectacle and Setting)

ภาพ หมายถึง วิธีที่บทละครถูกนำเสนอออกมาเป็นผลงานการแสดง ทั้งลักษณะของเวที พื้นที่การแสดง ภาพของฉากที่ปรากฏ รูปแบบการแต่งกายและสไตล์ของเสื้อผ้า แสง สี เสียง ที่เกิดจากเอฟเฟกต์ รวมถึงบรรยากาศรอบข้าง ทั้งนี้รวมถึงท่าทางการแสดงของนักแสดงที่ปรากฏขึ้นบนเวทีด้วย การออกแบบองค์ประกอบเพื่อให้เกิดภาพตามการตีความและจินตนาการของผู้กำกับนั้น มีต้นทางมาจากบทละคร ดังนั้นในการทำงาน ผู้กำกับการแสดงจะประสมนัยออกแบบฝ่ายต่าง ๆ อาทิ ฉาก เสื้อผ้า แสง เพื่อกำหนดกรอบและวิธีการนำเสนอภาพบนเวทีที่อาจแตกต่างไปจากจินตนาการของผู้เขียนต้นฉบับได้

ฉาก หรือสภาพแวดล้อมของตัวละคร เป็นองค์ประกอบสำคัญของเนื้อหา โดยจะเป็นสถานที่และบรรยากาศที่ตัวละครดำเนินเรื่องไปตามบท ฉากอาจเป็นสถานที่จริง เช่น กรุงเทพมหานคร ริมฝั่งแม่น้ำ ป่า เป็นต้น หรือฉากที่มาจากจินตนาการของผู้แต่งเรื่องหรือผู้กำกับโดยการจัดสร้างขึ้นทั้งในสตูดิโอและคอมพิวเตอร์กราฟิก (CGI) เช่น ป่าหิมพานต์ สวรรค์ อวกาศ เป็นต้น นอกจากนี้ฉากยังหมายรวมทั้งสถานที่ เวลา และสภาพแวดล้อมทุกอย่างที่ปรากฏในเรื่อง

1.3.6 เพลง (Song & Music)

อริสโตเติลแบ่งองค์ประกอบของละครจากการสังเกตขนบของละครกรีกสมัยนั้น การแสดงละครกรีกจะมีกลุ่มคอรัส รับบทบาทเป็นกลุ่มคนหรือชาวเมือง แสดงโดยการขับร้องหรือการสวดเป็นทำนองประกอบการเคลื่อนไหว ละครในสมัยอริสโตเติลมีลักษณะคล้ายโอเปร่า หรือละครมิวสิคัลในปัจจุบัน ดังนั้นอริสโตเติลจึงกำหนดให้เพลงเป็นหนึ่งใน 6 องค์ประกอบของละคร แต่ในปัจจุบันละครอาจไม่จำเป็นต้องมีเพลงเป็นส่วนประกอบ โดยเฉพาะละครแนวสมจริง ใช้เพียงบทสนทนาและการกระทำของตัวละครเท่านั้น เพลงจึงอาจไม่ใช่องค์ประกอบสำคัญของละครสมัยใหม่ แต่สิ่งที่น่าพิจารณาคือเสียง (Sound) ที่ประกอบการแสดงจะช่วยให้ละครนำเสนอได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามอาจใช้องค์ประกอบเรื่องเพลงไวเคราะห์เสียงที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอภาษา (องค์ประกอบที่ 4) ได้ เช่น บางประโยคควรพูดด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล อ่อนหวาน บางช่วงต้องการความเร็วและดุดัน เป็นต้น

1.4 ประเภทของละคร

ละครสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 5 ประเภท ได้แก่ ละครโศกนาฏกรรม ละครชีวิต ละครประหลาดโลก ละครสุขนาฏกรรม และละครตลก

1.4.1 ละครโศกนาฏกรรม (Tragedy)

ละครโศกนาฏกรรม ในภาษาตะวันตกใช้คำว่า Tragedy (แทรจิดี) เป็นภาษากรีก มาจากคำว่า Tragos แปลว่า แพะ กับคำว่า ode แปลว่า เพลง เนื่องจากการแสดงละครในสมัยกรีกเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่มีการฆ่าแพะเพื่อบูชาเทพเจ้า และมีความหมาย ความโชคร้าย หรือเหตุการณ์ที่เป็นวินาศภัย

ละครโศกนาฏกรรมในสมัยกรีก (Greek Tragedy) จึงเกี่ยวข้องกับการค้นหาความหมายของชีวิต และช่วยให้ผู้ชมเข้าใจปัจจัยที่ทำให้เกิดความทุกข์ ความเจ็บปวด ละครจะนำเสนอเรื่องราวที่แสดงถึงชีวิตของตัวละครหลัก ผู้ประสบเคราะห์กรรมจากโชคชะตา และการกระทำของตัวละครเอง แต่ในท้ายที่สุดตัวละครนั้นได้เรียนรู้และตระหนักถึงผลของการกระทำที่ผ่านมาของตนที่ก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมในชีวิต

ละครโศกนาฏกรรมของกรีกนั้นสะท้อนแง่มุมที่ลึกซึ้งของมนุษย์ ดังนั้นตัวละครจึงมักเป็นชนชั้นสูงในสังคม เช่น กษัตริย์ ขุนนาง หรือตระกูลผู้สูงศักดิ์ จะไม่ใช่เรื่องของชนธรรมดาสามัญ แต่ในปัจจุบันสังคมมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันมากขึ้น ละครโศกนาฏกรรมจึงไม่สามารถเล่าแต่เรื่องของชนชั้นสูงได้อีก ละครโศกนาฏกรรมสมัยใหม่ เรียกว่า ละครชีวิตหรือละครดราม่า (Drama) จึงนำเสนอเรื่องราวของสามัญชนทั่วไป

แต่ยังคงประเด็นการตั้งคำถามกับโชคชะตาที่มนุษย์ปุถุชนต้องเผชิญ เช่น เราสามารถหลุดพ้นจากกระแสสังคมได้หรือไม่ เป็นต้น ทั้งละครโศกนาฏกรรมและละครชีวิตมักจบลงด้วยความเศร้าเสมอ

วัตถุประสงค์ของละครโศกนาฏกรรมของกรีก มีจุดมุ่งหมายเพื่อชำระล้างจิตใจของผู้ชม และเป็นแรงบันดาลใจหรือจุดประกายในการค้นหาความหมายของชีวิต บรรยายภาพโดยรวมของละครโศกนาฏกรรมมีความเคร่งเครียดและจริงจัง ตัวละครมีความยิ่งใหญ่ นำเสนอในลักษณะบางอย่าง เช่น การต่อต้านและไม่ยอมแพ้ต่อกระแสสังคม การยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง หรือการต่อสู้ด้วยอุดมการณ์เพื่อสังคม เป็นต้น ลักษณะของตัวละครโศกนาฏกรรมที่กล่าวมานี้จะเป็นสาเหตุให้ตัวละครไปสู่จุดจบ ซึ่งส่งผลให้ผู้ชมซาบซึ้งกับความมุ่งมั่นตั้งใจ และความเสียสละของตัวละคร และกลายเป็นพลังใจ กำลังใจ รวมถึงเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้ชมในการดำเนินชีวิต หรือช่วยให้ผู้ชมเกิดการตั้งคำถามถกคิดในการใช้ชีวิตของตนเองและคุณค่าบางอย่างที่สังคมยึดถือ

1. โครงเรื่องของละครโศกนาฏกรรม

ลักษณะโครงเรื่องของละครโศกนาฏกรรม ในแบบดั้งเดิมนี้มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) สภาวะสมดุลที่หลักเกณฑ์ทางศีลธรรมยังคงสมบูรณ์อยู่
- (2) เหตุการณ์ที่ตัวละครกระทำสิ่งที่ไม่ละอายหรือสิ่งที่ผิดจากแนวคิดหลักของสังคม
- (3) ตัวละครพบกับความเจ็บปวดทรมานจากการกระทำของตนเอง
- (4) ตัวละครได้เรียนรู้บางอย่างผ่านจุดวิกฤตหรือจุดโคลแมกซ์
- (5) ตัวละครได้ใช้สิ่งที่ตนกระทำผิด หลักเกณฑ์ทางศีลธรรมของสังคมฟื้นคืนมาอีกครั้ง

2. ตัวละครในละครโศกนาฏกรรม

ลักษณะตัวละครในละครโศกนาฏกรรม มี 3 ประเภท ดังนี้

- (1) ทราจิกฮีโร่ (Tragic Hero) หมายถึง ตัวละครหลักที่ก่อให้เกิดเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ
- (2) เนเมซิส (Nemesis) หมายถึง ตัวละครที่มาแก้ไขและลงโทษผู้กระทำผิดให้ชดเชย

การกระทำของตน

- (3) อินโนเซนต์ วิคติม (Innocent Victim) หมายถึง คนบริสุทธิ์ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของตัวละครหลัก

ตัวอย่างละครประเภทโศกนาฏกรรม เรื่อง โรมิโอกับจูเลียต (Romeo and Juliet)

เรื่องย่อ

ณ เมืองเวอร์นา ตระกูลคาปุเล็ตและมอนตาคิว เป็น 2 ตระกูลใหญ่ ซึ่งเป็นศัตรูกันและไม่ถูกกันมาช้านานหลายรุ่น เรื่องราวต่าง ๆ เริ่มเกิดขึ้นเมื่อ โรมิโอ บุตรชายของหัวหน้าตระกูลมอนตาคิวได้แอบแฝงกายเข้าไปร่วมงานเลี้ยงของตระกูลคาปุเล็ต และได้พบกับจูเลียต ซึ่งเป็นบุตรสาวคนเดียวของเจ้าตระกูลคาปุเล็ต เมื่อทั้งคู่สบตากันก็เกิดหลงรักกันในทันที แต่เพราะความบาดหมางกันของทั้ง 2 ตระกูล ทำให้โรมิโอกับจูเลียตแอบลักลอบแต่งงานกันอย่างลับ ๆ โดยมีบาทหลวงประจำเมืองเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ เพราะหวังให้ทั้ง 2 ตระกูลสามารถปรองดองกันได้

วันหนึ่งเมอร์คิวซิโอ เพื่อนรักของโรมิโอเกิดการทะเลาะกับญาติของจูเลียตและถูกญาติของจูเลียตฆ่าตาย โรมิโอโกรธมากจึงได้พกมีดฆ่าญาติของจูเลียตตาย หลังจากนั้นโรมิโอจึงถูกตัดสินให้เนรเทศออกนอกเมืองตลอดกาล

ทางฝ่ายจูเลียตถูกบังคับให้ต้องแต่งงาน จูเลียตจึงพยายามหาทางที่จะหนีงานแต่งงาน ด้วยความช่วยเหลือจากบาทหลวงประจำเมืองที่ใหยาวิเศษซึ่งดื่มไปแล้วจะทำให้เหมือนคนตาย แต่จริง ๆ ยังไม่ตาย

รูปที่ 1.6 ฉากการตายด้วยความเข้าใจผิดของตัวละครเอก ในภาพยนตร์เรื่อง Romeo & Juliet (ที่มา: <https://weheartit.com/entry/312896688>)

จูเลียตจึงแกล้งตายด้วยการดื่มยาวิเศษนี้ และทางตระกูลก็ได้จัดงานศพให้เธอ บาทหลวงให้คนส่งสารไปแจ้งแผนการดังกล่าวแก่โรมิโอ แต่โรมิโอเมื่อทราบข่าวการตายของจูเลียตจึงแอบเข้าเมืองและสวนทางกับคนส่งสาร

โรมิโอมาถึงโบสถ์ที่จัดงานศพของจูเลียตและเข้าใจผิดว่าจูเลียตตายแล้วจริง ๆ เขาเสียใจมากจึงดื่มยาพิษที่เตรียมมาเพื่อฆ่าตัวตายตาม ในขณะที่โรมิโอกำลังจะสิ้นใจเพียงครู่เดียว จูเลียตก็ฟื้นขึ้นมา เมื่อจูเลียตเห็นโรมิโอกำลังจะตายจึงร่ำไห้ด้วยความเสียใจ จากนั้นจึงใช้กริชของโรมิโอฆ่าตัวตายตาม

เหตุการณ์นี้ทำให้บิดามารดาทั้งสองตระกูลโศกเศร้าเป็นอันมาก และได้คิดถึงข้อพิพาทระหว่างสองตระกูลที่มีมาอย่างยาวนานนั้นทำให้เกิดโศกนาฏกรรมเช่นนี้ขึ้น ทั้งสองตระกูลจึงเลิกวิวาทบาดหมางกันนับแต่นั้นเป็นต้นมา

1.4.2 ละครชีวิตหรือดราม่า (Drama)

ละครชีวิตหรือดราม่า เป็นละครที่บอกเล่าเรื่องราวของชีวิตคนธรรมดาทั่วไป ตัวละครเอกอยู่ในสังคมเดียวกันกับผู้ชมซึ่งจะมีปัญหา ความคิด ทศคติ ภายใต้บริบทของสังคมเดียวกันกับผู้ชมทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงเรื่องราว เหตุการณ์ และสารที่ละครต้องการนำเสนอได้ง่ายขึ้น ซึ่งแตกต่างจากละครประเภทโศกนาฏกรรมที่นำเสนอเรื่องราวของตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง อย่างไรก็ตามละครประเภทดราม่าให้บรรยากาศและโทนอารมณ์เหมือนกับละครโศกนาฏกรรม แต่แตกต่างกันที่การกระทำของตัวละครโศกนาฏกรรมจะกระทบกับความเชื่อ ค่านิยม และศีลธรรมของสังคมและคนหมู่มาก ในขณะที่ละครดราม่านำเสนอปัญหาชีวิตส่วนบุคคล เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความยุติธรรมที่ได้รับ เป็นต้น

โครงเรื่องและตัวละครในละครดราม่าไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนตายตัว เรื่องราวสามารถจบลงด้วยความสุขหรือความเศร้าของตัวละครก็ได้ ตัวละครดราม่ามีลักษณะที่ซับซ้อนมีหลายมิติ เหมือนชีวิตคนจริง ๆ และไม่สามารถแบ่งว่าใครดีใครเลวได้ชัดเจน นอกจากนี้ลักษณะนิสัยหรือทัศนคติของตัวละครยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีเหตุการณ์มากระทบ ดังนั้นเรื่องราวของละครดราม่าจึงมีตัวละครเป็นผู้กำหนดการกระทำผ่านความคิดและการตัดสินใจของตัวละครเองกล่าวได้ว่า โครงเรื่องของละครดราม่ามีตัวละครเป็นตัวผลักดันมากกว่าเป็นเพราะผู้เขียน ใช้สถานการณ์เป็นตัวนำพาเรื่องราวไป ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ดราม่า 4 ขาติ The Classic (เกาหลี) I am Sam (อเมริกัน) The Letter จดหมายรัก (ไทย) และสุสานหิ่งห้อย (ญี่ปุ่น)

1.4.3 ละครประโลมโลก (Melodrama)

ละครประโลมโลก หรือที่เรียกว่า Melodrama (เมโลดราม่า) มาจากคำว่า “Melody” กับ “Drama” ใช้สำหรับเรียกละครที่มีเพลงประกอบเพื่อสร้าง สดุด และเร้าอารมณ์ของผู้ชม เป็นลักษณะเด่นของละครประเภทนี้ เรื่องราวของละครเมโลดราม่า เหตุการณ์ต่าง ๆ มักจะดำเนินอย่างรวดเร็วกว่า และกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความปรารถนา ความอิจฉาริษยา ความกลัว ความรัก หรืออาชญากรรม ละครโศกนาฏกรรมอาจนำเสนอเรื่องราวความเป็นความตายที่คล้ายกับละครโศกนาฏกรรมแต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ ละครโศกนาฏกรรมกระตุ้นให้เกิดการขบคิดที่ลึกซึ้งในประเด็นทางศีลธรรมที่อาจไม่มีคำตอบแน่ชัด แต่ละครเมโลดราม่าจะนำเสนอประเด็นเหล่านั้นอย่างชัดเจน ตรงไปตรงมา ความดีกับความชั่วแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน คนดีจะถูกเสมอ ส่วนคนชั่วมีผิดเสมอ ลักษณะเช่นนี้สะท้อนอยู่ในลักษณะตัวละครด้วยเช่นเดียวกัน ในขณะที่ละครโศกนาฏกรรมตัวละครจะมีลักษณะทั้งดีและร้ายปะปนอยู่ในตัวละครเดียวกัน

โครงเรื่องของละครเมโลดราม่าจะนำเสนอเหตุการณ์ที่ตื่นเต้นเร้าใจ มีเหตุการณ์พลิกผันที่คาดไม่ถึง ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมและอยากติดตามว่าสุดท้ายแล้วบทสรุปของเหตุการณ์เป็นเช่นไร คนชั่วจะถูกจัดการอย่างไร และคนดีจะสามารถเอาตัวรอดจากแผนการร้ายของคนชั่วได้อย่างไร ในขณะที่ละครโศกนาฏกรรมให้ความสำคัญกับตัวละคร ทัศนคติ การตัดสินใจ และการกระทำของตัวละครที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไป แต่ละครเมโลดราม่าผู้เขียนจะใส่ใจกับเหตุการณ์และอุปสรรคที่ตัวละครต้องเผชิญ โดยให้ความสนใจกับความเปลี่ยนแปลงของตัวละครน้อย ดังนั้นโครงเรื่องของละครเมโลดราม่าจึงมักประกอบด้วย

1. ตัวละครกำลังตกอยู่ในอันตราย ไม่ว่าจะเป็นอันตรายจากคนอื่นหรืออันตรายจากโรคภัยที่รุมเร้า หรือจากการถูกเปิดโปงความลับบางอย่าง หรือความเสี่ยงต่อการสูญเสียทรัพย์สินมหาศาล
 2. ตัวละครมีสิ่งที่ต้องเติมเต็มและทำให้ไม่อาจยอมแพ้ได้ เช่น ความตาย ชื่อเสียง ความรัก
 3. มีเงื่อนไขอันมาบีบบังคับ เช่น มีข้อจำกัดด้านเวลา เป็นต้น
 4. จบลงด้วยความสุข คนดีเอาชนะคนชั่ว และคนชั่วได้รับการลงโทษจากการกระทำของตนเอง
- ละครเมโลดราม่ามีลักษณะจริงจังเช่นเดียวกับละครโศกนาฏกรรม แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ผู้ชมจะมีความรู้สึกซาบซึ้ง สะท้อนใจกับคุณลักษณะที่ยิ่งใหญ่ของตัวละครโศกนาฏกรรม ในขณะที่ผู้ชมจะรู้สึกมีอารมณ์ร่วมกับสถานการณ์ที่ตัวละครเมโลดราม่ากำลังเผชิญ และเอาใจช่วยให้ตัวละครสามารถผ่านพ้นอุปสรรคได้ด้วยดี และคนชั่วได้รับการลงโทษที่สาสม

ตัวละครเมโลดราม่าจะมีลักษณะเหมือนคนธรรมดาทั่วไปในแง่ของสถานะทางสังคม และบุคลิกลักษณะ ไม่ใช่ชนชั้นสูงที่เหนือกว่าคนทั่วไปอย่างตัวละครโศกนาฏกรรม แต่ตัวละครจะไม่ต่ำต้อยอย่างละครสุขนาฏกรรม และละครเมโลดราม่าสนใจโครงเรื่องมากกว่าตัวละคร บุคลิกลักษณะนิสัยของตัวละครจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักในระหว่างการเดินทางเรื่อง เรียกว่า ตัวละครแบบฉบับ (Stock Character) ซึ่งเป็นลักษณะตัวละครที่ผู้เขียนสามารถหยิบมาใช้ได้อย่างสะดวก เพราะผู้ชมรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี ตัวอย่างตัวละครแบบฉบับ ในละครไทย เช่น ตัวละครนางร้ายปากแดง ขี้ฉ้อฉล และภริยารองตลอดเวลา ตัวละครพ่อตาจอมโหด ตัวละครคุณนายชัง ตัวละครพระเอกจอมกะล่อน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ละครเรื่องแรงเงา

1.4.4 ละครสุขนาฏกรรม (Comedy)

ละครสุขนาฏกรรมหรือคอมเมดี้ (Comedy) เป็นละครที่ผู้เขียนแสดงทัศนคติต่อมนุษย์และสังคม เช่นเดียวกับละครโศกนาฏกรรม แต่เลือกการนำเสนอเรื่องในโทนที่ตลกขำขัน คือความตลกขบขัน เติมไปด้วยเสียงหัวเราะ อย่างไรก็ตามละครสุขนาฏกรรมแบบดั้งเดิมไม่ได้เป็นละครตลกในความหมายปัจจุบัน กล่าวคือละครสุขนาฏกรรมในอดีต นำเสนออารมณ์ขันดี สุขสมหวัง และมองโลกในแง่ดีให้ผู้ชมพอใจ ดังนั้นจึงมีคำกล่าวที่ว่า “ละครโศกนาฏกรรมจบลงด้วยความตาย ละครสุขนาฏกรรมจบลงด้วยการแต่งงาน”

อริสโตเติล กล่าวว่า ละครโศกนาฏกรรมเป็นเรื่องราวของบุคคลที่สูงส่งกว่าผู้ชม ขณะที่ละครสุขนาฏกรรมเป็นเรื่องของบุคคลที่ต่ำต้อยกว่าทั่วไป ดังนั้นตัวละครโศกนาฏกรรมจึงมักเป็นชนชั้นกษัตริย์ขุนนาง หรือผู้มีตระกูล ขณะที่ตัวละครสุขนาฏกรรมมักเป็นทาสและคนรับใช้ ในปัจจุบันตัวละครสุขนาฏกรรมมีลักษณะด้อยต่าง ๆ เช่น คนโง่ คนโลภ คนขี้เหนียว เป็นต้น ละครสุขนาฏกรรมจะมีบริบทของสังคมย่อยที่เฉพาะเจาะจง และมีกฎทางสังคมหรือขนบจารีตในการใช้ชีวิตของคนในกลุ่มสังคมย่อยนั้นว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ อะไรถูกอะไรผิด โดยอาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ แต่ต้องเป็นสิ่งที่ทุกคนรับรู้และปฏิบัติตามแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรมหรือไม่สมเหตุสมผลก็ตาม เรื่องราวในละครสุขนาฏกรรมจะเกิดขึ้นเมื่อตัวละครไม่สามารถปฏิบัติตามกฎได้ หรือมีอุปสรรค ความต้องการของตัวละคร ทำให้ต้องหาทางเอาชนะหรือแอบซ่อนสิ่งที่ตนกระทำขัดกับกฎเกณฑ์ของสังคม

โครงเรื่องละครสุขนาฏกรรมแบบดั้งเดิม มีลักษณะดังนี้

1. เริ่มต้นด้วยการที่ตัวละครเอกพบอุปสรรคบางอย่าง
2. ทำให้ต้องหาวิธีเอาชนะอุปสรรคด้วยไหวพริบ ความกล้า
3. จบลงด้วยความสุขสมหวังในโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกัน

เสน่ห์ของละครสุขนาฏกรรมอยู่ที่วิธีการเอาชนะอุปสรรคของตัวละคร เช่น การหลอกลวงหรือขี้โกงเพื่อหวังสมบัติ หรือการหลอกลวงที่พ่อตาแม่ยายที่ไม่ยอมยกลูกสาวให้แต่งงาน โดยที่นักเขียนอาจเลือกให้ผู้ชมรู้เห็นเรื่องแผนการโกหกหรือไม่ก็ได้ ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่องอ้ายคนหล่อลวง

ปัจจุบันละครสุนาฏกรรม แบ่งเป็นหลายประเภท เช่น ตลกล้อเลียนผู้ดี (Comedy of Manners) ตลกล้อเลียนหรือเสียดสีสังคม (Satiric Comedy) ตลกสถานการณ์ (Situation Comedy หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า “ซิตคอม”) ตลกเจ็บปวดหรือตลกโครมคราม (Slapstick Comedy ซึ่งเป็นตลกที่เล่นกับความเจ็บปวดของร่างกาย เช่น ตลกคาเฟ่ เป็นต้น) ตลกแนวความรัก (Romantic Comedy) และตลกร้าย (Black Comedy หรือ Dark Comedy) ซึ่งเป็นการเล่นตลกกับด้านมืด ความโชคร้าย ความทุกข์ของมนุษย์ เป็นต้น

1.4.5 ละครตลก (Farce)

ละครตลกหรือฟาสซ์ เป็นละครตลกที่มุ่งเน้นให้ความบันเทิงเป็นหลัก ไม่สนใจแนวคิดเพื่อสื่อสารข้อคิดหรือคุณค่าทางวรรณศิลป์ หรือเรียกว่า “ตลกโปกยา” ฟาสซ์ใช้ภาษาธรรมดา ตรงไปตรงมาในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจได้ทันที เรื่องราวมักจะนำเสนอเหตุการณ์ที่วุ่นวาย บิดคั่นตัวละครให้เผชิญกับสถานการณ์ที่บีบบังคับให้แก้ปัญหา แต่ยังคงก็เหมือนยังแยะ จนทำให้สถานการณ์อาจเลวร้ายมากไปกว่าเดิม

โครงเรื่อง อาจเกิดขึ้นจากความบังเอิญหรือความไม่สมเหตุสมผลจนทำให้ตัวละครต้องดิ้นรนเอาตัวรอดให้ได้ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่สร้างความตลกขบขันให้ผู้ชม จากการเห็นตัวละครแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์เรื่อง “หอแต๋วแตก” เป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอความตลกจากเหตุการณ์ปัญหาที่ตัวละครเผชิญเป็นหลัก ไม่เน้นบทหรือข้อคิดใด ๆ ผู้ชมสามารถสนุกสนานและหัวเราะไปกับการกระทำของตัวละครได้ตลอดเวลา เป็นต้น

การแบ่งประเภทของละครสามารถแบ่งออกเป็นลักษณะอื่นได้อีก ได้แก่

1. **ละครโศกนาฏกรรม (Tragedy)** มักจะเสนอเรื่องราวจริงจัง และการกระทำของมนุษย์ที่แสดงการต่อสู้เพื่อความหมายในชีวิต เน้นความทุกข์ต่าง ๆ ของมนุษย์ และเป็นการต่อต้านพลังที่อยู่เหนือมนุษย์ หรืออยู่เหนือธรรมชาติ เช่น ชะตากรรม หรือพรหมลิขิต มักจะจบลงด้วยความเศร้า

2. **ละครสุนาฏกรรม (Comedy)** จะแสดงความบกพร่องของมนุษย์ที่ไม่ใช่ความพิการ แต่จะเป็นความผิดพลาดที่เป็นอุปสรรคทำให้ชีวิตยุ่งยากขึ้น แต่นำเสนอแบบไม่จริงจัง แสดงให้เห็นถึงความไร้สาระของมนุษย์ และมักสะท้อนให้ผู้ชมเห็นชีวิตตัวเองอย่างขบขัน ละครสุนาฏกรรมมีหลายชนิด เช่น

- (1) ละครตลกสุนาฏกรรม (Romantic Comedy)
- (2) ละครตลกสถานการณ์ (Sit-com หรือ Situation Comedy)
- (3) ละครตลกโครมคราม (Slapstick Comedy)
- (4) ละครตลกร้าย (Black Comedy)
- (5) ละครตลกผู้ดี (Comedy of Manner or High Comedy)
- (6) ละครตลกเสียดสี (Satiric Comedy)
- (7) ละครตลกความคิด (Comedy of Ideas)
- (8) ละครตลกรักระงุมระจิม (Sentimental Comedy)
- (9) ละครตลกโปกยา (Farce)
- (10) ละครตลกเศร้าเคล้าน้ำตา (Tearful Comedy) บางกรณีนำไปรวมกับละครตลกรัก

ระงุมระจิม

3. **ละครจิตินิยาย (Romance)** มักจะมีตัวเอกที่ทุกคนใฝ่ฝัน อยู่ในอุดมคติของทุกคน แต่อาจไม่ค่อยเห็นในโลกแห่งความจริง

4. **ละครเรีงรมย์ (Melodrama)** เป็นละครประกอบเพลง เกิดขึ้นและนิยมมากในสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรมจะเน้นเนื้อหาสะท้อนอารมณ์เป็นใหญ่ ขยายอารมณ์จนเกินจริง

5. **ละครสมัยใหม่ (Modern Drama)** แบ่งออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ ได้แก่ ละครสังนิยม (Realism) และธรรมชาตินิยม (Naturalism) ทั้งสองแนวถือเป็นละครที่เกิดขึ้นมาด้านกระแสละครจิตินิยายและละครเรีงรมย์ จะเน้นความสมจริง (Realistic) ซึ่งได้อิทธิพลจากลัทธิสังนิยม (Realism) ซึ่งภายหลังกลายเป็นลัทธิธรรมชาตินิยม (Naturalism) คือ เน้นความเป็นธรรมชาติที่ไม่ต้องการแต่งเติมอะไรทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นหน้าตาหรือลักษณะการดำเนินชีวิต แต่สำหรับละครจะเน้นความสมจริง นอกจากนี้ยังมีละครอีกหลายแนวที่ถือเป็นละครสมัยใหม่ ได้แก่

- (1) ละครต่อต้านสังนิยม (Anti-Realism)
- (2) ละครแนวสัญลักษณ์ (Symbolism)
- (3) ละครแนวเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Expressionism)
- (4) ละครแนวเอพิค (Epic)
- (5) ละครแนวแอบสเอร์ด์ (Absurd)

6. **ละครร่วมสมัย (Contemporary Drama)** หรือละครกระแสหลัก (Main Stream) ในปัจจุบันมีหลายประเภท เช่น ละครเพลง (Musical)

7. **ละครพวกแนวหน้า (Avant-Garde)** และละครสกุลหลังสมัยใหม่ (Postmodern Drama)

1.5 รูปแบบการนำเสนอละคร

1.5.1 แนวสมจริง (Realism)

ละครแนวสมจริง (Realistic Drama) เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 จากอิทธิพลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ส่งผลให้นักการละครเริ่มนำเสนอละครที่สะท้อนความจริงของสังคม และให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของตัวละคร ละครแนวสมจริงจะนำเสนอรูปแบบการแสดงละครที่ใกล้เคียงกับภาพในชีวิตจริงให้มากที่สุด ทั้งรูปแบบการแต่งกาย ภาษาพูด สภาพแวดล้อม

โครงเรื่องของละครแนวสมจริง มักจะนำเสนอโดยการเรียงตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้น การดำเนินเรื่องในแต่ละฉากจะมีความสัมพันธ์กันและเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน ตัวละครจะมีมิติเหมือนคนจริง การกระทำของตัวละครต้องมีที่มาที่ไป แรงจูงใจ ความปรารถนา ความรู้สึก ทศนคติ ในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำ อันเป็นแรงผลักดันให้เรื่องราวดำเนินไป

1.5.2 แนวเฟื่องฝัน (Romantism)

ละครแนวเฟื่องฝันหรือละครโรแมนติก (Romantic Drama) เป็นเรื่องราวที่มนุษย์ส่วนใหญ่ใฝ่ฝันอยู่ในจินตนาการมากกว่าที่เรื่องราวนั้นจะเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ละครโรแมนติกมีลักษณะที่นำผู้ชมหนีหนีจากชีวิตจริงไปสู่ชีวิตในอุดมคติ รูปแบบของละครไม่ยึดกฎเกณฑ์ ผู้เขียนบทละครสามารถวางโครงเรื่องโดยนำเหตุการณ์มาต่อกันเป็นตอน ๆ ส่วนภาพและเสียงมักเป็นบทที่นำไปจัดแสดงด้วยฉาก แสง สี และเครื่องแต่งกายที่งดงามตระการตา ส่วนในด้านเทคนิคการแสดงจะใช้การเคลื่อนไหวที่นุ่มนวล คล่องแคล่ว งดงาม และไม่นำเสนอการกระทำที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากเกินไป สามารถออกแบบลีลาที่มีความสวยงามมากกว่าในชีวิตจริง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัญลักษณ์ในสิ่งที่ผู้กำกับต้องการจะสื่อต่อผู้ชม ละครจะช่วยให้ผู้ชมได้แทนตนเองเป็นตัวละครเอกและเพลิดเพลินไปกับความฝัน จินตนาการ ที่ไม่สามารถพบเจอได้ในชีวิตจริง ตัวอย่างเช่น ละครเรื่องเทพบุตรจุฬาเทพ

1.5.3 แนวสัญลักษณ์ (Symbolism)

ละครแนวสัญลักษณ์ (Symbolic Drama) เกิดช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ไม่เน้นการดำเนินเรื่องด้วยเหตุการณ์ (Plot-Driven) ไม่เน้นการดำเนินเรื่องตัวละคร (Character Driven) ไม่สนใจความเป็นจริงตามหลักธรรมชาติและตามแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์ แต่ให้ความสำคัญกับภาวะอารมณ์ ความรู้สึก และมีทิศทางจิตวิญญาณ แก่นที่ละครต้องการสื่อสาร คือ อารมณ์ความรู้สึกมากกว่าความคิด เหตุการณ์ในเรื่องค่อนข้างนิ่ง ตัวละครมีหน้าที่แสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวซึ่งมักเป็นเหตุการณ์ใหญ่หรือร้ายแรงเพียงเหตุการณ์เดียวมากกว่าจะเป็นเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป

ละครแนวสัญลักษณ์ได้รับความนิยมอยู่ไม่นานในประวัติศาสตร์การละคร เนื่องจากผู้ชมเบื่อหน่ายกับละครที่เน้นแสดงบรรยายฉากโดยไม่เล่าเรื่อง อย่างไรก็ตามการใช้สัญลักษณ์ยังคงปรากฏในละครจนถึงปัจจุบัน เพียงแต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของเรื่องเท่านั้น การใช้สัญลักษณ์ในละครปัจจุบันเป็นการซ่อนความหมายเชิงนามธรรมไว้ในรูปแบบบางอย่าง เช่น ความประหลาดของตัวละครเปรียบกับตุ๊กตาแก้ว เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่องรักแห่งสยาม ภาพยนตร์เรื่องเดอะเมทริกซ์

1.5.4 แนวเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Expressionism)

ละครแนวเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Expressionistic Drama) เป็นงานละครที่ต่อต้านความเป็นสังคมนิยม (Realism) และธรรมชาตินิยม (Naturalism) เพราะในขณะที่นักแต่งบทละครสังคมนิยมมุ่งแสดงความจริงด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่บทละครเอ็กซ์เพรสชันนิสม์มุ่งแสวงหาความจริงจากส่วนลึกของจิตใจมนุษย์ (Inner Reality) นำความคิดที่อยู่ภายใต้จิตสำนึกหรือจินตนาการของตัวละครออกมาแสดงให้ปรากฏบนเวที

ลักษณะการดำเนินเรื่องของละครแนวเอ็กซ์เพรสชันนิสม์เน้นการบรรยายสภาพจิตใจมนุษย์มากกว่าสิ่งที่เห็นภายนอก มีการแสดงออกที่บิดเบือนและเกินจริงเพื่อเน้นสิ่งที่ต้องการแสดงออก การแสดงความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อความเป็นจริง เช่น หากตัวละครเกิดความกดดันหรืออยู่ในภาวะหวาดกลัว สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวละครอาจบิดเบี้ยวหรือมีสภาพหมองหม่นเหมือนสภาวะจิตใจของตัวละคร ดังนั้นละครในลักษณะนี้จึงเน้นการนำเสนอสภาพจิตใจของตัวละครให้สะท้อนออกมาผ่านองค์ประกอบการแสดงเพื่อให้ผู้ชมสามารถรับรู้ความรู้สึกของตัวละครได้อย่างชัดเจน

รูปที่ 1.7 ละครแนวเอ็กซ์เพรสชันนิสต์ เรื่อง From Morning to Midnight

(ที่มา : <https://www.cineaste.com/spring2011/from-morning-to-midnight-web-exclusive>)

1.5.5 แนวแอบเสิร์ด (Absurd)

ละครแนวแอบเสิร์ด (Absurd Drama) หมายถึง ความไม่สอดคล้องปรกฏ ไม่กลมกลืนกัน ไม่เหมาะสม ไม่มีเหตุผล และน่าขบขัน คำนี้ใช้เรียกละครรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในราวทศวรรษ 1950 จากนักการละครอย่าง ซามูเอล เบ็คเคทท์ (Samuel Beckett) ยูจีน โยเนสโก (Eugene Ionesco) และ ม็อง เจเน (Jean Genet) ลักษณะสำคัญของละครแอบเสิร์ด คือ การขัดต่อธรรมเนียมและกลวิธีการเขียนบทละครแบบเดิมอย่างสิ้นเชิง เรื่องราวไม่มีลำดับ ไม่มีความต่อเนื่อง และไม่มีความสมเหตุสมผล ทำให้การค้นหาคำความหมายและแก่นเรื่องแทบเป็นไปไม่ได้ ตัวละครไม่มีที่ไปที่มาที่ชัดเจนและไม่มีการพัฒนาการ บริบทของละครทั้งสภาพแวดล้อมและเวลาไม่ชัดเจน ละครแอบเสิร์ดเกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ผู้คนได้รับผลกระทบจากภัยสงครามทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ศาสนาที่เคยเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเริ่มสั่นคลอน เพราะไม่อาจให้คำตอบได้ นักวิชาการละครจึงวิเคราะห์ว่าละครแอบเสิร์ดกำลังพยายามสื่อสารความคิดของพวกเขาที่มีต่อโลกว่า สังคมมนุษย์นั้นช่างสับสน ไร้แก่นสาร มนุษย์เคืองคว้างไร้ที่ยึดเหนี่ยว เปรียบได้กับจักรวาลที่เลือกความภาพที่สะท้อนความรู้สึกที่พวกเขามองเห็น โดยภาพนั้นไม่จำเป็นต้องออกมาเหมือนจริง ในแง่นี้จึงกล่าวได้ว่า ละครแนวแอบเสิร์ดนั้นใช้ “รูปแบบ” สะท้อนเนื้อหา

รูปที่ 1.8 ละครแนวแอบส์เรียด เรื่อง Waiting for Godot

(ที่มา: <https://readdurhamenglish.wordpress.com/2018/02/19/what-would-you-do-while-waiting-for-godot/>)

1.6 ละครกับชีวิต

ละครเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเรื่องราวของพฤติกรรมมนุษย์ เป็นการแสดงสะท้อนภาพชีวิตจริงที่แสดงถึงทัศนคติ ความคิด ปรัชญา ความเชื่อ อารมณ์ความรู้สึก เหตุการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ ของผู้คนที่เกิดขึ้นในสังคม แสดงออกถึงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของมนุษย์

1.6.1 ด้านคุณค่าทางอารมณ์

ละครหรือภาพยนตร์เป็นสิ่งที่มนุษย์นำมาชมเพื่อความบันเทิง ผ่อนคลายอารมณ์เพื่อให้เกิดความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุขในการดำเนินชีวิต

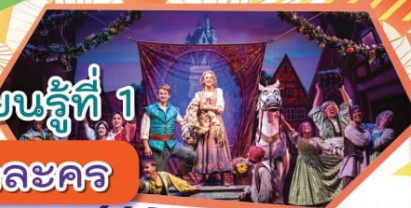
1.6.2 ด้านคุณค่าทางสติปัญญา

ละครที่ดีต้องมีข้อคิด ปรัชญา คติสอนใจแฝงอยู่ในบทละคร เพื่อที่มนุษย์จะได้นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถแก้ปัญหาให้กับตัวเองได้อย่างถูกต้อง

1.6.3 ด้านคุณค่าทางจิตใจ

ละครมีคุณค่าทางด้านจิตใจแฝงอยู่ เป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยตาและหู ก่อให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้งในความงามและด้านความเชื่อต่าง ๆ เช่น การสร้างละครที่มีการบูชาบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 องค์ประกอบของบทละคร

กิจกรรมที่ 1.1

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน จัดการแสดงละครกลุ่มละ 1 เรื่อง พร้อมเขียนองค์ประกอบของละครในเรื่องที่แสดงลงในกระดาษ A4

กิจกรรมที่ 1.2

ให้นักเรียนแต่งละครคนละ 1 เรื่อง โดยใช้องค์ประกอบของละคร แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 1.3

ให้นักเรียนเลือกละครที่ชื่นชอบมาคนละ 1 เรื่อง พร้อมวิเคราะห์องค์ประกอบของละคร แล้วออกมาเล่าเรื่องย่อละครหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 1.4

ให้นักเรียนจับคู่หาการละครไทยกับการละครสากลมาอย่างละ 1 เรื่อง และอธิบายรูปแบบการนำเสนอละครเป็นแผนผังความคิด

กิจกรรมที่ 1.5

ให้นักเรียนค้นหาศัพท์ทางละครมาคนละ 3 คำ แล้วออกมาเขียนคำศัพท์ คำอ่าน ความหมายลงบนกระดานหน้าชั้นเรียน และให้เพื่อนทุกคนจดลงสมุดให้เรียบร้อย

คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 1

องค์ประกอบของบทละคร

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ละครหมายถึงอะไร และมีความสำคัญอย่างไร
2. โครงเรื่องที่ติดกับโครงเรื่องที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างไร และโครงเรื่องที่ตีความมีลักษณะใด
3. องค์ประกอบของละครมีส่วนช่วยให้เนื้อเรื่องของละครออกมาดีได้อย่างไร จงอธิบาย
4. เพราะเหตุใดละครจึงมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตได้อย่างไร
5. ประเภทของละครกับรูปแบบการนำเสนอมีส่วนช่วยให้ละครน่าติดตามได้อย่างไร

